

inko

**informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht**

37^e jaargang

nummer 4

oktober 2014

VAN DE REDACTIETAFEL

U heeft het herfstnummer ter hand genomen. Waar zijn de eerste drie kwartalen van 2014 gebleven? De tijd vliegt voorbij.

Het weer is de laatste tijd veel mooier gebleven dan vele andere jaren. We moeten er af en toe nog aan wennen, dat veel zaken veranderen en niet meer precies in onze herinneringen passen. Vroeger leken de seizoenen inderdaad veel meer met elkaar in tegenstelling te zijn, dan tegenwoordig. Zomer was zomer en herfst was storm, regen, kleuren van de bladeren enz. Het lijkt nu anders te gaan.

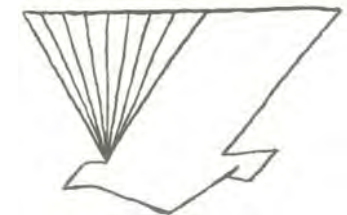
Maar INKO is er nog steeds en de variatie van inhoud hebben we gehandhaafd.

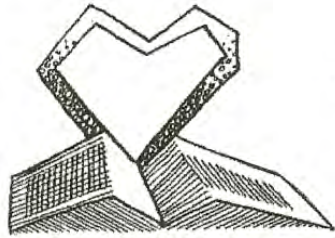
De artikelen bevatten weer verhalen van medebroeders en anderen die iets bijzonders hebben meegemaakt. In Groningen is veel te beleven, gezien de artikelen van Paul Steverink; het Pieterpad is weer voor een deel gelopen; Jerusalem, Assisi en Rome zijn bezocht; in het kader van bedevaarten wordt een uitstapje naar Overasselt gemaakt en het “penverhaal” brengt ons naar Griekenland. Dit alles naast de vaste rubrieken.

De redactie hoopt dat u al die uitstapjes met genoeg zult meemaken vanuit uw luie stoel!

Wij bereiden ons inmiddels voor op het laatste nummer van dit jaar, dus duiken al de kersttijd en de jaarwisseling in.....!

Veel leesplezier!

Overweging bij de Constituties

Artikel 15

Als goede beheerders zullen wij Gods gaven doelmatig in dienst stellen van onze zending voor het heil van de mensen, met bijzondere zorg voor de meest hulpbehoevenden.

Jezus stelde aan zijn liefde geen grenzen. Hij gaf een bewijs van zijn liefde tot het uiterste, toen Hij bij het Laatste Avondmaal de voeten van zijn leerlingen waste. En Hij sprak tot hen: 'Begrijpt gij wat Ik u gedaan heb? Gij spreekt Mij aan als Leraar en Heer, en dat doet gij terecht, want dat ben Ik. Maar als Ik, de Heer en Leraar, uw voeten heb gewassen, dan behoort ook gij elkaar de voeten te wassen. Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gij zoudt doen zoals Ik u gedaan heb'. (Joh. 13: 12-15)

Onze wereld ons dorp!

Vreemd in mijn noviciaat was elke eerste vrijdag van de maand om 15.00 uur voorbereiding op de dood.

Sindsdien is dat niet meer voorgekomen in mijn vele jaren in het religieuze leven. Nu vraag ik mij af – oud van jaren – lezend in de vele constituties nergens is er sprake van een voorbereiding op de dood. Waarom niet, terwijl er zeker in onze leeftijdsklasse doodgaan en de weg er naar toe een beleven is voor ieder van ons en vaak aanstaande.

In vroegere jaren werd bij ons karmelieten wanneer een medebroeder gestorven was 's avonds een glas gedronken, hij had zijn einddoel bereikt, dat mocht gevierd worden. Een gebruik ook in Twente bij het heengaan van een dierbare, men hief het glas zij/hij had de eindstreep gehaald en was geborgen bij "Ons Heer".

Je kunt je de vraag stellen: Wanneer is er bij ons religieuzen een bijzonder extra gesprek, een delen van ervaringen rond ons levenseinde, zo vaak aanstaande?

Velen van ons mogen een respectabele leeftijd bereiken. Ouder worden, hoe meer wij zien en ervaren hoe voorbijzekerheden verdwijnen en nieuw tijden aanbreken.

Wat hebben wij in de afgelopen 80/90 jaren niet beleefd in kerk en samenleving. Een kerk en wereld die voor velen op zijn kop is gezet, voor anderen een bevrijding betekende. De wereld is ons dorp geworden

Op het eind van vele jaren leven zijn wij beland in het tijdperk van Twitter, snelle quotes, waar men driftig op zoek is naar een fundament en richting. Ouder worden zien en ervaren wij hoe voorbijzekerheden verdwijnen en nieuwe tijden aanbreken. Het hoeft ons niet achter te laten met nostalgie, wel met onbeantwoorde vragen. Het vraagt moed en verbeeldingskracht koers te blijven houden in plaats van bij de minste tegenwind bakzeil te halen. Het betekent op ons levenspad een spoor uit te vinden en er vrede mee nemen, dat ons moed en kracht geeft voor verder en een uitzicht. "...Als je ooit bij mij weg gaat, mag ik dan met je mee?" zo zingt Paul de Munnik, zanger en man van het cabaret. Afkomstig uit Dronten, waar zijn gestorven moeder kerkelijk meelevend was en vele jaren werkte in dienst van de kerk. Horen wij in dit lied niet vragen uit ons eigen leven: "Waarheen is de overledene gegaan? Wat boeit mij, wat boeit ons met haar mee te gaan?" Welke woorden vinden wij voor het verlangen dat hierin verborgen is?

Zoals de liefde is ook de dood een groot geheim. Een blijvend mysterie, dat ons overkomt, dat ons gegeven wordt. Veel heb ik de afgelopen tijd gemediteerd over een passage uit het verslag

van de Blijde Boodschap van Johannes. (13, 12-25) Hij zit aan tafel met zijn vrienden. Opmerkelijk hoe Johannes Jezus laatste uren noemt: Zijn lijden en sterven. Wel een **ondergang**, maar voor wie het goed begrijpt nog veel meer een **opgang**. De leerlingen ervaren wel ontluistering, maar voor wie goed ziet, is het geen afbouw maar een nieuwe toekomst. Bij Johannes is niets wat het lijkt. Beter gezegd: bij Johannes is iets (altijd) méér dan het lijkt. Hun samen-zijn aan tafel is dat een symbool van ons samen-zijn als religieuzen? Weten ook wij ons omringd en gedragen door een boodschap, die moeilijk te verwoorden is?

Op het spoor gezet van die mystieke Godservaring. Die reis naar binnen, naar die bodemloze diepte van het ik, die uitdagende diepte van ons samen-zijn, waar de ontmoeting met de Levende, wiens Naam nauwelijks te kennen is, kan plaats vinden. Wij raken een mysterie dat onze gedachten te boven gaat. Past ons, vergankelijke mensen, niet bescheidenheid en durven leven met brandende vragen. De touwtjes uit handen geven, staan met open en lege handen. Willen ook wij die kunst van uitzien en verlangen schroomvol oefenen aan dezelfde tafel als toen bij Hem en zijn vrienden met geschonken wijn en gebroken brood. Juist het gebrokene werkt verbindend, met elkaar, met ieder die wij onderweg ontmoeten. Soms staan ze voor ons, vermoeid en dorstig, ziek en verdrietig, zoekend en aarzelend. En soms zijn wij het zelf.

Te kiezen voor een leven in zijn spoor, – “die gevaarlijke herinnering aan Jezus van Nazareth” – krijgen wij deel aan een leven, voorbij de ergernis, de schaamte, voorbij onze zelfoverschatting en ons zelfbehoud. Hier begint de kunst van het ontvangen met de altijd weerkerende vraag: “Hoe zal ik U ontvangen?”

□

*Voorhout, 7 juli 2014
Drs. Alfons Kroese o.c.d.*

PELGRIMSTOCHT NAAR ISRAEL

VERVOLG

DE LAATSTE DAG

De zesde dag bracht de bus ons op de Olijfberg met prachtig uitzicht over de stad Jeruzalem. (*afbeelding 12*) Daar liet een oude man mij door zijn ezel zoenen, voordat ik het goed en wel in de gaten had. Achteraf dacht ik: Toch maar goed dat het een ezel was. Overigens komt de koepel van de tempel heel prominent in beeld: in deze koepel is goud verwerkt! Men kan zich voorstellen dat de pelgrims in het verleden in vervoering kwamen als ze Jeruzalem zo voor zich zagen liggen na een lange vermoeiende reis. En als ze dan tegen de avond aankwamen, konden ze overal de oplichtende witte muren zien, die ook iets van een goudkleur kregen.

afbeelding 12: vanaf de Olijfberg zicht op Jeruzalem

Een vrouwelijke archeoloog uit onze tijd heeft nog iets anders ontdekt om de pelgrims in vervoering te brengen. Als de pelgrims de stad inkwamen werden ze door een trap in de weg naar beneden geleid, zo ontdekte zij. Als ze dan door een lange gang weer naar boven waren geklommen, stonden ze plotseling voor de geweldig hoge muren van de tempel. Na dit alles kan men zich heel goed teksten indenken als: 'Hoe blij was ik, toen men mij zei: wij trekken op naar het huis van de Heer.' Daar komt nog bij, dat de plaatselijke synagogen meer plaatsen van samenkomst op de sabbat waren dan kerken zoals wij katholieken ze kennen.

Wij zijn tweemaal bij de Klaagmuur geweest. De eerste keer via een hangbrug, zodat je beneden de mannen- en vrouwenafdeling van de Klaagmuur kon zien. De tweede keer was het onze begeleiders gelukt om toegang te krijgen tot deze Klaagmuur. Je gaat door een geïmproviseerd loket, krijgt een wit keppeltje op je hoofd en loopt naar de muur. Daar zie je pas goed gevouwen papiertjes in de voegen zitten, waarop blijkbaar wensen staan. Ik dacht nog: 'Wat doe ik hier?', ik heb niets te klagen'. Maar ik zette toch mijn handen tegen de muur en vond twee voor mij uitstekende intenties.

Verder vond ik het absoluut niet zo vreemd meer om daar te bidden, toen ik bedacht, dat wij aan de Joden zoveel te danken hebben, al was het alleen maar hun psalmen. Maar het is natuurlijk het hele Oude Testament. En waarom is de Klaagmuur zo belangrijk voor de Joden zelf? Ik hoorde dat zij hier bidden om de komst van de Messias: de tempel zelf is niet toegankelijk voor zover ik weet. Wel zag ik een klein vertrek in een zijmuur, waar een oude rabbi met veel armbewegingen zat te bidden, terwijl binnenkomende jongens van nog geen tien jaar antwoorden gaven. Merkwaaardig en toch ook wat ontroerend. Er waren jongens bij met een soort bakkebaardjes, die vlak voor hun oren recht naar beneden hingen, zoals je ze ook zag bij veel rabbi's, al tijdens onze vlucht vanaf Schiphol.

Wij hebben enkele beginstaties van de kruisweg gevolgd. Meer zat er niet in op de smalle straatjes met veel loopverkeer, dat zijn eigen winkelende belangen had. Maar je kreeg wel een indruk van de moeizame weg van onze Heer, die dit toch vrijwillig ondergaan heeft zoals de scene in de Hof van Olijven ons duidelijk maakt: gehoorzaamheid aan de Vader, ja, maar ook duidelijk gezag tegenover en machteloosheid van de arresterende tempelpolitie. Als men verder denkt dat je gemakkelijk Golgotha zult herkennen, dan heeft men het mis. Zo goed als zeker werden de drie kruisen, nadat de lichamen waren afgenomen, in een kuil geworpen en begraven (zo konden zij ook bij de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 bewaard blijven). Maar de Romeinen wilden hoogstwaarschijnlijk plaatselijke verering tegengaan. Er zijn op de executieplaats kerken gebouwd en verwoest, en in de vierde eeuw moest een jood in opdracht van St. Helena, de moeder van keizer Constantijn, onder dwang naar het kruis zoeken. Hij vond het, bekeerde zich en werd later bisschop van Jeruzalem. Het opschrift boven het kruis lag echter apart. Door een wonder – waarin dat wonder bestond, is mij niet duidelijk geworden – werd het kruis van onze Heer aangewezen.

Het heeft overigens de nodige eeuwen geduurd voordat het kruis als symbool van afschuw en wreedheid helemaal plaats heeft gemaakt voor het symbool van verering.

Wij hadden helaas maar een uur voor het bezoek aan het museum Yad Vashem. Van buiten lijkt het hoofdgebouw in eerste instantie op een reusachtige en ook reusachtig lange tent, waarvan de zijmuren de zijanten vormen, die elkaar boven niet schijnen te raken en zo zorgen voor wat binnenvallend licht. Er is een centrale gang, waarlangs allerlei ruimtes gecreëerd zijn aan beide zijden, en natuurlijk met voldoende kunstlicht. Deze ruimtes vertellen hun deportatiegeschiedenis vanuit het Europese land, van waaruit deze Joden weggevoerd zijn.

Aan de muren zie je foto's van overlevenden, die hun geschiedenis vertellen via een recorder. Vitrines met gevangenskleding en

gebruiksvoorwerpen, met kinderschoenen, met speelgoed van kinderen uit deze deportatieperiode, maken indruk op je, ook al weet je hun geschiedenis niet.

Er zijn ook voorwerpen met een eigen geschiedenis, na de oorlog opgestuurd naar het museum. Ik kan niet nalaten één van deze verhalen te vertellen. Een joodse familie uit Leeuwarden had voldoende gehoord over de plannen van de bezetters om te gaan verhuizen naar Haarlem in 1941. Waarom Haarlem? Omdat ze van daaruit met een vissersboot naar Engeland wilden ontsnappen. Grootvader woonde daar ook in Haarlem en zou meegaan. Hij kwam op het afgesproken uur niet opdagen. Hij werd gedeporteerd naar Auschwitz en is daar in een vernietigings-lager gedood. De familie werd in Londen niet warm ontvangen. Zij werden door de Engelse autoriteiten gewantrouwd en op een boot gezet naar "Nederlands Indië" in de verwachting dat de Nederlanders daar hen wel zouden opnemen. Zij kwamen via Australië uiteindelijk op Java in Bandung terecht. De invasie van de Japanners bracht hen na enige tijd in een concentratiekamp. De vier jaar oude Chana kreeg in dat kamp van haar grootmoeder een zelfgemaakte tas. De tas was langs de randen versierd met borduurwerk. Moeder droeg nog een steentje bij door er een afbeelding van Moeder Gans op aan te brengen. De kleine Chana, tasje onder de arm, vroeg bij mensen die hen na de Japanse tijd opvingen, wat die dingen met vier poten rond de tafel waren, want zij had nog nooit stoelen gezien. Later vertrok de familie naar Nederland, maar verhuisde na enige tijd naar Amerika. Vanuit dit laatste land stuurden zij het tasje met Moeder Gans naar het museum in Jeruzalem, met natuurlijk de bijbehorende geschiedenis.

Het kindermonument kwam op mij over als verbijsterend, en tegelijk ontroerend.

Ik weet niet meer hoe ik in deze donkere ruimte terechtkwam. Je waant jezelf in het heelal: sterren boven je, maar ook onder je, en je loopt over een soort Melkweg door die ruimte naar wat er in de verte dan ook is. Intussen hoor je een vrouwenstem, die welluidend en in een rustig tempo de ene na de andere naam van

de kleine slachtoffertjes opnoemt. Die stem en de regelmaat waarmee de namen worden vermeld, blijven nog lang bij je hangen. Je komt buiten en ziet daar nog een en ander zonder het verder op te nemen en zonder achteraf nog te weten wat daar stond.

Het hotelpersoneel heeft de moeite genomen om ons 's nachts tegen één uur nog een drankje met een toetje op een tafel in de hal aan te bieden. Dat deed erg sympathiek aan. En na het incident met de lift, waarover ik heb verteld, reden we naar Tel Aviv, naar het vliegveld Ben Goerion. Mijn enige vraag op het vliegveld was: Had ik die doos met dadels uit Jericho in de koffer mee mogen nemen?

Verder zagen we alleen wolken onder ons, en erg veel kanalen en sloten en weilanden vol water. Alleen de landingsstrip van Schiphol scheen droog te zijn.

En medebroeder, Daan Boonman, wist eerder dan ik dat onze bagage op een band werd uitgeladen in een andere terminal. Maar ja, hij kent Schiphol ook bijna als zijn broekzak.

En de Nederlandse douane heeft mijn doos met dadels niet eens gezien: onze bagage werd niet gecontroleerd. Had ik voor de gemeenschap toch twee dozen dadels mee moeten nemen?

□

Frater Isidorus Nieland

STUDENTEN IN HET HUIS VAN DE FRATERS

NA VERTREK VAN FR. THEO TE BOGT UIT GRONINGEN IN 2006

In 2006 verliet frater Theo te Bogt de Terebint Gemeenschap in Groningen en verhuisde naar de fraters in Arnhem en later, via de fraters in De Bilt, naar de Hemel en bleef ik, Paul Steverink op Aarde, met goedkeuring van het Algemeen Bestuur op de 2^e verdieping van de Moesstraat 20 wonen. Met het vertrek van Theo viel ook het grootste deel van het huurinkomen weg, dat tot dan toe gerund werd door de Fraters van Utrecht. Het wegvallen ervan zou het voortbestaan van het Centrum voor Spiritualiteit en Zingeving “De Poort”, mede gesticht door de fraters, en het onderhoud van het gebouw, in gevaar brengen.

RUIM ZICHT

Samen met de coördinatrice van de Poort, toen theologe Loes Marijnissen, zorgde Theo voor een plaatsvervangend huurinkomen. Dat werd gevonden bij de Stichting Ruim Zicht, die acht kamers, waarin eerder fraters en broeders woonden, huurde van de door Theo in het leven geroepen Jan Schuurmans Stichting, de beheersstichting van dit voormalig klooster. De studenten mogen drie jaar wonen in het huis (hoes) aan de Moesstraat door hen het MOESHOES genaamd. Daarna maken ze met tussenpozen plaats voor nieuwe studenten op zo’n manier dat er steeds nieuwe studenten samenwonen met studenten die er al langer wonen.

WELKOM EERSTE ACHT STUDENTEN

Vanaf het begin ben ik betrokken bij het leven van de studenten. Het begon heel sympathiek toen de eerste acht studenten kwamen. De kapel stond vol met meubels, planten en kamerlampen en via het *first come first serve* principe mocht ik de inboedel verdelen,

eerst één stuk per student en daarna een tweede ronde. Zo leerde ik de studenten kennen bij naam en zij mij. Ik herinner me dat de kleinste studente het grootste bureau koos en ik haar hielp het naar haar kamer te tillen.

CONVIVIUM

Het Moeshoes in Groningen wordt Convivium genoemd en er wonen 8 studenten samen: 4 jongens en 4 meisjes.

De Stichting Ruim Zicht heeft 8 Convivia in Nederland: 4 in Utrecht, 1 in Amsterdam en 3 in Groningen. Hun 9e huis in Leiden wordt gesloten om de Stichting in staat te stellen het 3e internationale Convivium in Groningen te kopen en er theologie studenten uit andere landen te kunnen verwelkomen. Studenten die een kamer zoeken kunnen solliciteren naar één van de kamers in het Convivium. De sollicitant verplicht zich één avond in de week, op woensdag, de huisavond mee te maken, samen de maaltijd te gebruiken of te bereiden en het woensdag-bezinningsmoment in de kapel mee te maken of samen te stellen; een halve dag per

twee weken vrijwilligers werk te doen en bij de inauguratie beloven zich aan de huisregels te houden. Ook beloven zij de bijeenkomsten van Ruim Zicht op nationaal niveau bij te wonen en erin te participeren. De belofte bij hun inauguratie luidt:

'Ik beloof mij te houden aan de communautaire regels in mijn huis, mij in te zetten voor het welzijn van mijn medebewoners en actief deel te nemen aan het werk van Ruimzicht'

De Pontifex, de aanspreekpersoon van de groep, spreekt dan de installatieformule uit, terwijl met een zwaard degene die de belofte doet geridderd wordt, met de woorden:

In nomine civitatis Ruimzichtianorum ornatissimae et sanctissimae te (naam) socium/sosiam studiosorum Convivium Ruimzichtiani dico.

Na deze plechtigheid volgt een inspirerend woord van de vrouwelijke pastor met ondermeer het advies dat de studenten zich dienen te beschermen tegen de enorme hoeveelheid informatie-impuls die via hun laptop de innerlijke rust en stilte totaal dreigen te verstoren.

De avond na de inauguratie, waar ook de ouders en familieleden aanwezig zijn, wordt volop gevierd met een maaltijd en een avond vol toneel en zang.

MIJN ROL

Bestaat er in dat ik tijdens de inauguratie-dag van 18.00 tot 18.30 uur een kapelbijeenkomst organiseer, waarin teksten en liederen worden gesproken en gezongen. Die verdeel ik zo, dat iedere student participeert. Studenten maken hun wensen bekend voor de inhoud van het 12 pagina's tellend boekje. U vindt het geïllustreerde kaftje van het boekje hierbij afgebeeld. Hun inleidingslied tijdens de inauguratieviering is het *Ubi Caritas*

met tekst van Henk Jongerius en muziek van Taizé. Ik heb er een tekst bijgemaakt. Die vindt u hierbij ook.

Bij andere gelegenheden nodigen de studenten mij uit bij te dragen aan de huisavond, of aan een bezinningsmoment met Kerstmis of Pasen, hetgeen ik bijzonder waardeer.

Ik realiseer me dat het huis van de Congregatie in Groningen drie bijzonder waardevolle doelen dient: Het Centrum voor Zingeving, Woongelegenheden voor studenten van het Moeshoes en van een politieke vluchteling. Meer zou je niet kunnen wensen! Met zonnige en hartelijke groeten vanuit Groningen.

□

Paul Steverink

UBI CARITAS ET AMOR DEUS IBI EST

wordt vertaald als: “Waar liefde is daar is God”. Maar er staan twee Latijnse woorden: caritas en amor, vertaald als één woord: liefde.

Amor

is een algemeen woord voor liefde:
tussen ouders en kinderen, tussen partners,
tussen docenten en leerlingen,
tussen leiders van een land en hun volk,
en in relaties van allerlei menselijke verbanden.

Caritas

volgens een woordenboek, is christelijke liefde, naastenliefde en het betonen ervan: lief –*dadig* – heid, vrijwilligerswerk anno 2014.

In het evangelie van Marcus 12, verzen 28-31 vraagt een schriftgeleerde aan Jezus: ‘*Wat is van alle geboden het belangrijkste gebod*’? Jezus antwoordt: “*Heb God lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht*” Het op één na belangrijkste is dit: “*Heb uw naaste lief als uzelf*”

Heb uw naaste lief als uzelf

betekent dat je de naaste liefhebt zoals je jezelf liefhebt. Op dezelfde wijze. De eigenliefde is het criterium van liefhebben van je naaste. Dan laat je de naaste niet vrij om op geheel eigen wijze liefgehad te willen worden.

Deze vertaling uit het Grieks is dan ook niet juist. Volgens experts staat er: **Heb uw naaste lief die is als uzelf**.

Niet de eigen liefde is maatstaf voor de liefde die je de naaste verschuldigd bent. Daar zou de naaste in veel gevallen bekaaid van af komen. De maat van de verschuldigde liefde is de liefde van God: “*Gods bevrijdend handelen, barmhartigheid, goedertierenheid (zachtmoedigheid), lankmoedigheid (niet snel kwaad worden) en genade*”.

Heb lief je naaste, die een mens is zoals jij, even nietig en uniek als jij, heb lief de vreemdeling, red hen die geen verweer hebben, woorden die de bron en het ijkpunt zijn van alle beschaving.

Met rode letters geschreven door Huub Oosterhuis, zag ik zondag 6 april bij centrum de Nieuwe Liefde, Da Costakade 102 in Amsterdam:

Beschaving is dat wij andere mensen, van waar ook ter wereld, welkom heten en proberen te ontmoeten zoals ze zijn

UBI CARITAS

Ubi caritas et amor, Deus ibi est	Waar liefde is, daar is God
Congregavit nos in unum Christi amor	De liefde van Christus heeft ons verenigd
Exsultemus et in ipso jucundemur	Laat ons juichen en blij zijn in Hem
Timeamus et amemus Deum vivum	Laat ons de levende God vrezen ¹⁾
Et ex corde diligamus sincero	En met een oprecht hart liefhebben

¹⁾ God vrezen betekent niet: bang zijn voor God, maar het is in deemoed luisteren naar Gods Stem. Deemoed is het tegenovergestelde van hoogmoed, het betekent bescheidenheid

□

Paul Steverink

FIETS

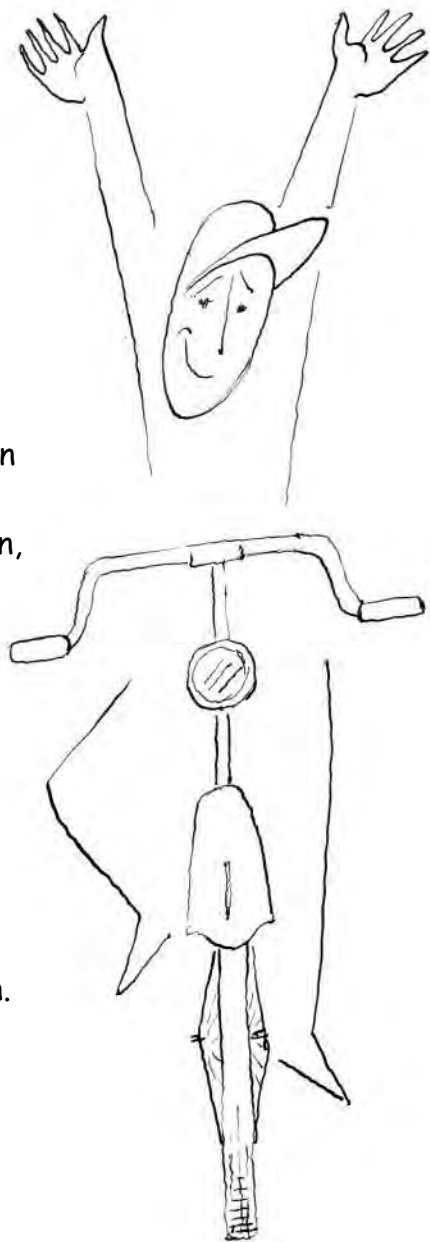
Onverslijtbaar, onverbruikbaar
van lantaarn tot ventiel
is mijn fiets met accessoires
en het voor- en achterwiel.

Door de storm, de wind, de regen
rijd ik op dit wonderwiel,
dat mij wat het ook mocht wezen,
altijd steeds het meest beviel.

Graag rijd ik op mooie dagen
door het bos, het polderland.
Rustig, kalm, zonder te haasten,
een zitje aan de waterkant.

Over afgelegen paadjes
naar een afgelegen plek
waar je helder kunt gaan denken.
Ja, daar kom ik aan mijn trek

Jakker voort over de snelweg.
Brok beton! Zo doods en stom.
Ik verkies het slingerpaadje.
Ga per fiets een eindje om.

Daver door trots in je auto.
Kilometervreterman.
Op de fiets draai ik mijn rondjes.
Ga opzij! Ik kom eran!

Dat gesjees, gerace in wagens,
in die autokaravaan.
Nee dat kan mij niet bekoren.
Daarbij sluit ik mij niet aan.

Laat de auto's zakenlieden
en voor wie zij nodig zijn.
Fiets, ik blijf je aanbevelen
voor gezondheid en de lijn

Slank van leden, goed gesneden,
zachte welving, dijen straf.
Ieder pondje komt door 't mondje,
gaat door fietsen er weer af.

Schommeldikke taartjestantes,
kruip niet telkens achter 't stuur.
Zie je schrikt voor het volgend gaatje
bij 't gespen van 't ceintuur

Bolgebuike mannenbroeders.
Jullie bent graag kwiek en vief.
Maar rond jullie biertonvormen
staat geen kleding meer sportief

Ga meer fietsen, ga maar lopen,
zoek niet steeds gemak, gerief.
Stap niet in je snelle auto
voor het posten van een brief.

Ga op de geschikte dagen
op de fiets door de natuur.
Zonder fitness-apparaten
heb je gauw een droomfiguur.

De Parijse modehuizen,
de modellenagentuur
bieden je de carrière!
Mannequin der "Haute-Couture"

Al die mooie jongens, meiden,
mannen, vrouwen, elegant.
Met de kaas en met de boter,
het product van Nederland.

□

Theobaldus

NIEUWE STRUCTUUR 20 JAAR OUD

Op 16 oktober 2014 is het 20 jaar geleden dat het Algemeen Bestuur nieuwe stijl, werd gekozen, bestaande uit: Wilfried van der Poll, Algemeen Overste; Paulino Caesar da Silva als Plaatsvervangend Algemeen Overste en Leo Ruitenbergh, als lid. Kardinaal Simonis was toen voorzitter van het Kieskapittel. Vanaf dat moment was onze Congregatiestructuur danig veranderd, want het geheel werd in drie Provincies verdeeld: Indonesië, Kenya en Nederland.

Kort daarna volgde de keuze van een Provinciaal Bestuur in Nederland en in Kenya; Indonesië koos echter pas in februari 1995 het eerste Provinciaal Bestuur.

Er was aan het Zaken-Kieskapittel van 1994 een lange en vrij zware voorbereiding vooraf gegaan, o.a. met een Buitengewoon Algemeen Zakenkapittel in 1992. Het toenmalig Algemeen Bestuur had in Kenya, waarbij ook Clemens en Paulino namens het Districtsbestuur van Indonesië aanwezig waren, een praatpapier voorbereid met enkele mogelijke modellen voor een nieuwe structuur van onze Congregatie. Over één model is op BAZK 1992 een principe-besluit genomen, dat daarna verder is uitgewerkt en de materie vormde voor het Algemeen Kapittel van 1994. Dat betekende ook de Constituties wijzigen en niet zo'n beetje ook! Er was al zo'n tien jaar een commissie bezig met veranderingen van de Constituties te verwoorden, waarbij nu ook de gezagsstructuur opnieuw beschreven diende te worden. De Constituties zijn volledig vernieuwd, vertaald en in 1997 tweetalig uitgegeven na goedkeuring door Kardinaal Simonis met instemming van alle bisschoppen, in wiens bisdom fraters wonen en werken.

Het Algemeen Bestuur nieuwe stijl heeft zijn intrek genomen op de koffiekamer van St.-Pieter aan de Kromme Nieuwegracht in Utrecht, maar voorzag dat dit van korte duur zou zijn. Twee besturen in één pand zou voor velen maar verwarrend werken. Nadat geconstateerd was dat de mogelijke kantoorpanden in Utrecht wel erg duur waren (een heel aardig pand in de directe nabijheid b.v. kostte meer dan 1 miljoen gulden.....), is het oog

gevallen op het Tuinhuis in De Bilt. Dit pand was niet meer volledig in gebruik en met enige aanpassing was de beschikbare ruimte beneden en boven goed te vermaken tot een geschikt kantoor- en woongedeelte. Eind mei 1995 werd het woongedeelte in gebruik genomen en op 1 juli 1995 het kantoorgedeelte.

Inmiddels is de Provincie Kenya opgeheven en valt het gebied rechtstreeks onder het Algemeen Bestuur; is de zetel van de Congregatie in 2004 overgegaan naar Malang in Indonesië; gingen de functie van Algemeen Econoom en van Algemeen Secretaris over in Indonesische handen; is het Provinciaal Bestuur Nederland van Utrecht naar het Bestuurshuis in De Bilt verhuist; is in 2006 het Algemeen Bestuur volledig gaan bestaan uit Indonesische medebroeders, hetgeen in 2012 gecontinueerd is. Ook dit is geleidelijk aan gebeurd: 1994 één Indonesisch bestuurslid, in 2000 twee Indonesische bestuursleden en in 2006 dus drie. Een onderdeel van het proces van Indonesianisatie, dat hierin een voltooiing gevonden heeft.

En nu na twintig jaar?

Ook nu staan we voor een Buitengewoon Algemeen Zaken Kapittel, waar het Algemeen Kapittel van 2012 via een voorstel van Nederland om gevraagd heeft. Het Algemeen Bestuur heeft al toegezegd dat dit BAZK in 2015 gehouden zal worden. De inhoud mag volgens de Constituties alleen gaan over de onderwerpen die daartoe de aanleiding zijn geweest. Dat was: de toekomstige structuur van de Congregatie en het tweede punt de toekomst van Kenya.

Voor het eerste punt heeft het Algemeen Bestuur een ad hoc commissie ingesteld - bestaande uit drie Indonesische en twee Nederlandse medebroeders -, die in mei jl. bijeen is geweest in Malang. De leden zijn: Fransiskus (voorzitter), Vinsensius (secretaris), Venansius, Wilfried en Leo. Het huiswerk is deze week klaar gekomen en aan het Algemeen Bestuur aangeboden. Ook nu zullen er modellen voorgelegd worden en kunnen de Provincies en Kenya zich erop voorbereiden, maar of we helemaal

teruggaan naar het oude model, is nog niet te zeggen. De veranderde omstandigheden in de drie gebieden, vragen om eigentijdse structuren. Binnenkort is het bericht uit Malang te verwachten qua tijd, plaats en inhoud van BAZK 2015, waarvoor in de onderscheiden gebieden uiteraard dan Buitengewone Provinciale Kapittels georganiseerd zullen worden ter voorbereiding op het Buitengewoon Algemeen Zaken Kapittel.

De nieuwe Algemeen Overste ontvangt een afbeelding van de drie gebieden en voegt deze symbolisch tot één geheel.

*Het eerste Algemeen Bestuur
nieuwe stijl met Kardinaal
Simonis, de voorzitter van het
Kieskapittel 1994.*

Het eerste Provinciaal Bestuur Nederland.

*Zeist, 15 augustus 2014
Leo Ruitenber*

de pen doorgeven

Hallo iedereen,
Ik ben Irma Lodder en voor ik ga
schrijven wil ik mij eerst eens
netjes voorstellen.

Mijn naam is dus Irma Lodder
en ik werk sinds 6 maanden bij
de fraters van Utrecht in de
huiskamer.

Ik ben getrouwd met Alex Lodder
en samen hebben wij 2 dochters:
Shirley en Iwanna. Zij zijn inmid-
dels 17 en 20 jaar. Ook wonen
hond Sunny (Beagle van bijna 3)
en de katers Tijgernootje en
Hercules bij ons in huis. Het is

dus een druk bestaan in huize Lodder. Maar ook altijd gezellig
en vaak extra eters. Een bordje is zo bijgezet.

Jaren terug ben ik ooit in de zorg begonnen en voor die tijd heb
ik na het overlijden van mijn vader (hij was 48) voor mijn moeder
gezorgd. Zij had MS en hierdoor is de zorg eigenlijk met mij
meegegroeid. Vroeger was er enkel thuiszorg op basis van het
verlenen van huishoudelijke taken, maar ook die sector evolueert
en tegenwoordig kun je ook als verplegende bij de mensen thuis
komen om ze toch een comfortabele oudere dag te geven. Dit
deed ik de laatste jaren in Bilthoven en ik genoot van mijn vaste
cliëntenkring die mij dagelijks zag om te helpen met kleine
medische zaken voor zij naar bed konden gaan. Ik zat meestal
in de avondroutes.

Na mijn auto-ongeluk verleden jaar is dit helaas behoorlijk
veranderd. Ik heb een chronische whiplash waar ik inmiddels

mee heb leren leven en zodoende werd ik op een dag benaderd door het uitzendbureau met een oproep voor een vacature bij de fraters van Utrecht. Ik wist toen niet eens wat een frater was en heb snel internet geraadpleegd, zodat je toch weet van de hoed en de rand.

Inmiddels heb ik samen met Greet de duobaan en lossen wij elkaar in de huiskamer af. Het was even wennen maar nu voelt het niet meer als werken, maar meer als thuiskomen en je thuis voelen op een plek waar wederzijds respect en beschaving nog hoogtij viert en dat wordt zo ook door mij erg gewaardeerd.

Lineke vroeg mij of ik de pen wilde overnemen en ik heb inderdaad dagen moeten denken over wat ik uiteindelijk hier wil vertellen en ook of het wel interessant genoeg zou zijn om er bij wakker te blijven. Ik ben uitgekomen bij Griekenland. Mijn man zijn vader is een Griek en doordat je die cultuur leert kennen wil je er zelf ook heen en er genieten van de mooie plaatsen en de gastvrije bevolking.

De eerste keer zijn we naar Corfu geweest en dat is een geweldig mooi eiland met veel historische wetenswaardigheden. Zo heeft de keizerin van Oostenrijk (Sissi) daar een schitterend kasteel gehad, dat speciaal voor haar is gebouwd op een punt van het eiland waardoor je in de tuin over heel Corfu heen kunt kijken. Ook de oneindige zee zie je uit je slaapkamerraam voorbij komen. Zij moest naar dit land, omdat zij zwakke longen had en het warme klimaat zou goed zijn voor haar gezondheid. Ze kwam dus geregeld op het mooie eiland en ook ik ben er al 2 maal geweest. De eerste keer was mijn jongste dochter pas 6 maanden en wij besloten de reis later nog eens te doen als zij ouder was en het bewuster zou meemaken. En ook zij was verkocht toen ze hier aankwam en de gemoedelijke sfeer ontdekte. Mensen zeggen je altijd vriendelijk gedag en ze zijn gastvrij. Wij huren daar altijd 2 scooters en gaan dan elke dag toeren en zo stukjes eiland zien waar weinig mensen komen. Kleine dorpjes met weverijen waar ik destijds prachtige bedspreien kocht voor 10 euro. Veel geschiedenis komt voort uit

Griekenland. In Griekenland heeft bijna elke naam een betekenis die met het geloof van doen heeft en ook hebben ze vele goden en godinnen die zij vereren. Mijn jongste dochter heeft een Griekse naam. Ze heet Iwana en deze stamt af van de Griekse godin Johanna. Zij was de godin van de vruchtbare grond. En zo zijn er velen. Het is mooi als je dit weet, want in Nederland bestaat haar naam verder niet en de Engelsen zeggen vaak 'I wanna' als ze iets willen. Maar Griekenland heeft echt mijn hart gestolen en elke keer als ik er kom voelt het als thuiskomen en soms als je dan thuis bent heb je heimwee naar de gemoedelijke sfeer en het geweldige klimaat.

Onze oudste kater Hercules komt uit Lesbos. De eerste dag dat wij arriveerden in ons zogenaamde 5 sterren all inn hotel zag ik hem op mij af komen lopen en het was liefde op het eerste gezicht en voor zover ik na bijna 8 jaar met hem samenleven kan beoordelen, is dit geheel wederzijds. Hercules was een klein rood katertje dat broodmager was met toen gigantische rode flapoortjes. Het heertje

aanschouwde ons gezin en besloot al snel dat wij zijn gezin waren en vanaf nacht één sliep meneer bij ons op de kamer. Toen er in een spoedberaad werd besloten dat wij dit nieuwe gezinslid zeker mee terug wilden nemen, was het hopen dat hij die twee lange weken zou overleven, want Grieken kunnen veel, maar autorijden is niet echt een van hun talenten. Hercules z'n moeder en zusje zijn vlak voor onze ogen doodgereden en ik heb doodsangsten uitgestaan voor onze rode brokkenpiloot. De tweede dag van onze vakantie zijn wij met Hercules naar de dierenarts geweest om hem reisklaar te maken. Dieren vanuit andere landen moeten eerst ingeënt zijn, gechipt en een paspoort hebben en uiteraard volledig ontwormd en ontvlooit. Er werd meteen een reismandje aangeschaft en uiteraard voer voor twee weken Griekenland overleven. Het was een mooie vakantie en ik heb het mooiste souvenir ter wereld meegenomen en o ja, hij is uniek maar dit vertel ik u later. Hercules was vanaf dag twee niet meer weg te slaan en elke keer als wij even weggingen bleef onze deur van het appartement op een kier zodat hij er altijd in kon en vaak lag ie dan buiten op een stoeltje of binnen op de schone bedden. Hij hoorde bij ons en was reeds geheel zindelijk. Elke ochtend als we ontwaakten en de schuifdeur open ging dan sprong meneer netjes van het balkon naar de tuin en maakte een mooi holletje waar hij netjes urineerde. Dit maakte hij keurig dicht en deed erna hetzelfde voor de zware boodschap en ook dit bedekte hij netjes als een keurige heer. Erna kwam ie vaak terug op het balkon om zijn ontbijt te nuttigen en ging vaak een rondje lopen en zag je hem bij het zwembad en dronk daar ook water.

Het waren prachtige weken maar toch was er angst dat hem nog iets zou overkomen voor wij naar huis zouden gaan. Een keer was dit ook bijna zo. In de volle zon was hij vast komen zitten aan een ijzeren rek en bij geluk vond mijn man hem en heeft hem bevrijd. Hijgend kwam hij aan en hij was zo geschrokken dat ie dicht tegen mij aan kwam liggen. Hij vond in mij zijn nieuwe moeder. De reis terug was voor Hercules geen echt feestje. Gezien ons

eerdere tripje naar de diernarts wisten wij dat hij autorijden vreselijk vond en uit angst zou hij wel gaan poepen en ja dit gebeurde ook. Gelukkig was ik zo slim een handdoek in zijn mandje te leggen, zodat de uitwerpselen niet mee hoefden te reizen. In het vliegtuig mocht hij in zijn mandje op schoot en hij lag prinsheerlijk te slapen en maakte zo zijn eerste vliegreuen die hem beter vielen dan autorijden. Toen we thuis aankwamen liep meneer meteen als groot heerser door ons huis en was niet bang uitgevallen. Hij gaf de indruk van... zo ik ben thuis en ook die avond lag hij naast me in bed.

Dit is tot op heden zo, maar er is wel een klein trauma aan vooraf gegaan voor hij zo extreem gehecht aan mij was. Toen Hercules 9 maanden was, is hij aangereden en goddank gevonden door een hele nette Turkse meneer die meteen de dierenambulance gebeld had en het stomme is: ik werd wakker en zei tegen mijn man..."Er is iets ergs met Hercules; ik ga bellen naar de dierenambulance". En ja hoor, er was een mooie rode kater gevonden met een Amerikaanse chip en het was voor mij duidelijk: dit was Hercules. Het was erg. Hij had zijn bekken gebroken en ook zijn achterpoot en ja, nog meer letsel. Hij was jong en had na drie weken op kracht komen, genoeg kans de operatie te overleven en goed te genezen. Elke dag ging ik als bij een mens op ziekenbezoek en dan weet je pas hoe hecht mens en dier kunnen zijn. En de liefde voor deze kat is ongekend sterk en volledig wederzijds.

Meneer onderging de operatie en kwam zwaar gehavend thuis en wij hebben hem zes maanden lang dag en nacht moeten verzorgen en uit liefde doe je dat. Totaal ruim 3000 euro armer, maar als een kind zo blij toen hij begon op te staan en te waggelen. Hij heeft het heel zwaar gehad en sommigen zeiden: "Waarom heb je hem niet laten inslapen en een andere genomen?" Maar die mensen snappen de liefde niet en ik zou het zo weer doen als het nodig zou zijn. Uiteraard hopen wij dit nooit meer mee te maken en nu zou hij te oud zijn voor al deze capriolen.

Na die periode is hij bijna altijd in de buurt als ik ergens ben en zodra ik ga slapen is zijn plek je op het dekbed tegen mijn buik voor hem gereserveerd. Griekse katten zijn heel anders dan Nederlandse katten. Hij is gek en soms stormt hij naar binnen en danst de sirtaki om de wilde wind uit zijn vacht te krijgen. Dus ja...Grieks temperament hangt er sindsdien in Huize Lodder en allen zijn we blij met ons stukje Griekenland hier in Nederland en voor geen geld in de wereld zou ik ons verleden met Hercules willen veranderen of hebben willen missen. Volgend jaar wil ik weer eens naar de Griekse eilanden en of ik geen dieren meeneem kan ik vooraf niet beloven. Deze geeft ons zoveel liefde en plezier, maar het is ook een heerser die graag het rijk alleen heeft. Maar hij heeft een broer uit De Bilt, genaamd Tijgernootje en ook deze heeft zijn nukken, maar die vertel ik graag als ik de pen nog een keer krijg en mag vertellen over de wilde dieren in mijn leven.

Ik hoop dat u veel leesplezier hebt beleefd aan dit verhaal. En de pen geef ik nu graag door aan Greet de Koster.
Groet, Irma.

□

Irma Lodder

ASSISIË-ROME PELGRIMSREIS

VERVOLG

Vrijdag 8 november

Met de dag van onze heenreis van Schiphol naar Assisië zal ook deze dag een pechdag worden. We wilden deze dag besteden om naar La Verna te gaan. Dat is ruim honderdtwintig kilometer van Assisië. We dachten het met trein en bus heen en terug te kunnen halen. Elke vrijdagmiddag om drie uur wordt door alle aanwezige franciscanen van La Verna een processie gehouden om de stigmatisatie van Franciscus (het ontvangen van de wonde tekenen van Christus) te gedenken. We wilden dit graag meemaken. Welnu, om 9.13 vertrokken we met de trein vanuit Assisië naar Arezzo. Daar moesten we overstappen op een boemeltreintje naar Bibiëna. En vandaar met de bus naar La Verna. De tocht duurde langer dan we hadden gedacht. Rond twee uur kwamen we aan bij de ingang van La Verna. We dachten er goed aan te doen om te informeren bij de chauffeur wanneer we weer terug zouden kunnen. Er waren twee mogelijkheden: Om drie uur zou er weer een bus vertrekken. En verder nog om 19.00 uur in de avond. Omdat overnachten in La Verna geen optie was (want we hadden ons daar niet voor gemeld) zat er niets anders op dan met dezelfde bus weer terug te keren. De chauffeur liet ons weten dat we met deze bus één halte mee konden gaan om daar over te stappen in een bus naar Bibiëna. Kortom we waren rond negen uur terug in ons hotel, waar het een drukte was van belang. Die vrijdagavond was er een groep van 120 personen uit Zuid Frankrijk gearriveerd in ons hotel. Het bleek een groep van vrijwilligers, echtparen, sommigen met een of twee kinderen, die met gehandicapten als pelgrims een weekend in Assisië wilden vertoeven. We waren daar door het hotelpersoneel van op de hoogte gebracht. Ontroerend om zoiets mee te mogen maken. We konden nog laat met die mensen mee eten in de grote eetzaal.

Zaterdag 9 november

Beeld van de H. Maagd op de Basiliek Maria degli Angeli

foto; Ed Metz ofm

Ed en ik gingen naar de mis van negen uur in de basiliek. Daarna zochten we op ons eentje onze weg. Het was regenachtig weer. Ik ging eerst maar ergens een kop cappuccino drinken en daarna op zoek naar een winkel waar ik een paraplu kon kopen. Ik was de mijne op Schiphol kwijtgeraakt. Toen ik een goedkope opvouwbaar in mijn bezit had, ben ik verder naar mijn kamer gegaan in het hotel om alvast wat aantekeningen te maken. In de namiddag zijn Ed en ik samen nog even in Assisi geweest, maar vanwege het weer waren we vlug naar ons hotel gegaan. In de avond klaarde het wat op. Gelukkig maar, want we wilden de lichtprocessie meemaken, die elke zaterdagavond wordt gehouden op het immense plein voor de basiliek. Om kwart over negen werden de hekken van de kerk open gedaan en in korte tijd stroomde de basiliek vol mensen. Een koor van Franciscanen stond rond het orgel. Bij de ingang van de basiliek werden ons kaarsen aangereikt met een kartonnen omhulsel. De voorganger sprak een kort openingswoord en bad een gebed. Door het koor werd een hymne in het Latijn ingezet die ik mee kon zingen. Terwijl het beeld van de Moeder Gods op de schouders van vier mannen werd gehesen

werd het rozenkransgebed aangeheven. Ik bad de Onze Vaders en Weesgegroeten in het Latijn mee en dat viel niet op. De stoet ging de kerk uit en stak het plein over. Heel veel mensen stonden buiten te wachten en sloten er zich bij aan. Tussen het bidden door werd er strofen van een Marialied gezongen op de melodie van: Te Lourdes op de bergen met het refrein: Ave ave ave Maria, ik zong het uit volle borst mee. Het was bijna net als in Lourdes. De brandende kaarsen werden iedere keer bij het zingen van het refrein in de hoogte gestoken. Dat bracht door de menigte mensen een geweldig effect teweeg. Ed was het gewend van Brazilië en bij mij kwam er nostalgie naar boven, verbaasd over mezelf dat ik nog zo rooms kon zijn! Je kreeg er gewoon een kick van. Om half elf waren we terug in ons hotel. Terwijl we in de hal van de receptie zaten na te keuvelen, kwamen een aantal van de Franse gasten met gehandicapten in rolstoelen terug van de processie. Allen met een opgetogen blik in hun ogen.

Zondag 10 november.

Deze zondag werd helemaal opgeëist door drie bezoekers vanuit Rome, vrienden van Ed. Allereerst een medebroeder uit Brazilië, die een baan heeft op het hoofdbureau (Curie) van de Franciscanen in Rome. Hij behartigt het werk voor Gerechtigheid en Vrede wereldwijd. Hij heeft ons het hotel aanbevolen en morgen brengt hij ons van de trein naar ons verblijf in Rome. Deze medebroeder heet Fabio. In Brazilië heeft hij een echtpaar leren kennen, die daar jaren hebben gewoond. Dat echtpaar is weer terug in Nederland. Zij zouden een dag lang Assisi aandoen. Om even over tien haalden we de gasten af van het station. Ik had er geen moeite mee om snel vertrouwd te raken met deze vrienden. We hebben hen overal naar toe geleid als gidsen. En tussen de middag konden zij mee eten in ons hotel, want daar had Fabio voor gezorgd. Ook in de middag zijn we op alle plaatsen geweest die van belang zijn om Franciscus nader te leren kennen. Tegen de avond hebben we hartelijk afscheid genomen en tenslotte zijn Ed en ik voor

de laatste keer naar de vespers gegaan in de Santa Chiara, de kerk van de Clarissen.

Maandag 11 november

De laatste uren in Assisië regende het pijpenstelen en er stond een straffe wind. Ed en ik zijn eerst nog naar de mis geweest. Op weg naar de basiliek was het gelukkig even droog. Na de mis wilde Ed nog in Portiuncula blijven, maar ik koos ervoor om terug te gaan naar ons hotel. Intussen nam de storm toe in kracht en het plensde van de regen. De wind beukte op mijn pas gekochte kwetsbare paraplu. Die was er niet lang tegen bestand. Met beide handen hield ik aan weerszijden van mijn hoofd het doek van de intussen gehavende paraplu krampachtig vast om mijn hoofd en gehoorapparaten droog te houden. Al vechtend tegen de bierkaai kwam ik het hotel binnen en kieperde ik meteen de resten van de paraplu in de vuilnisbak. We gebruikten ons laatste middagmaal en daarna rekenden we af bij de receptie,

Om vijf over een vertrokken we met de trein naar Rome. We kwamen daar aan tegen half vier op het station Termini, waar Fabio ons stond op te wachten om ons met de taxi naar het Antonianum te begeleiden. (Het Antonianum is het verblijf van theologie-studenten van de Franciscanen van overal van de wereld) Eerst werden ons kamers aangewezen op de vierde verdieping, Maar Fabio was op de hoogte van de situatie, namelijk dat op de derde verdieping alle kamers pas waren vernieuwd en gerestaureerd. Fabio vloog naar beneden naar de portier en met zijn gezag kreeg hij gedaan dat ook wij kamers op de derde verdieping kregen. Na het gebed voor het avondeten werd bekend gemaakt wie wij waren: Ed missionaris in Brazilië geweest en Felix missionaris in Papoea. Na de maaltijd werd Ed omringd door medebroeders uit Brazilië en ik werd omringd door studenten uit diverse delen van Indonesië. Ze vonden het geweldig om met mij in het Indone-sisch van gedachten te wisselen.

Dinsdag 12 november

Vanmorgen gingen Ed en ik met de metro naar het Sint Pietersplein. Het was mooi zomers weer. De metro was overvol passagiers van wie de meesten ook naar de Sint Pieter wilden. Het was van de metro nog een eind wandelen. We kwamen op het Sint Pietersplein en we zagen een drom mensen voor de sluis, die was aangebracht voor de bewakers om de stroom van mensen tegen te houden door met tussenpozen een aantal mensen toe te laten in de Sint Pieter. We besloten om ons daar niet bij aan te sluiten, dat zou te veel tijd in beslag nemen. We hebben er wat rond gewandeld om ergens een kop koffie te drinken en geleidelijk aan zochten we de metro op om naar ons verblijf terug te keren voor het middagmaal. Die middag zijn Ed en ik afzonderlijk de stad in gegaan, waar ieder van ons een beetje de weg wist. Ik heb me bij het avondeten aangesloten in de eetzaal, want Ed zou die avond met zijn Braziliaanse medebroeders ergens in de stad gaan eten. Ik kende de taal niet goed genoeg om mij er bij aan te sluiten. Ik vermaakte me wel met het lezen van een boek.

Woensdag 13 november

Elke woensdagmorgen houdt paus Franciscus een openbare audiëntie op het Sint Pietersplein en dat wilden we graag meemaken. Op het metrostation was het al immens druk. De metrotreinen sloten op elkaar aan en elke metro was overmatig bezet. We hebben een aantal metrotreinen laten passeren, want er was geen doorkomen aan. Totdat er werd omgeroepen of de inwoners van Rome de pelgrims voorrang wilden geven en een andere route zouden willen zoeken om hun bestemming te bereiken. En warempel stapten heel veel mensen uit de metro om ons en andere pelgrims de gelegenheid te geven op tijd te komen. We kwamen om half elf aan op het Sint Pietersplein en het was bomvol met mensen. We bleven maar bij de pilaar van de collonade om er tegenaan te leunen. Er waren schermen genoeg om toch de paus te kunnen zien. Plotseling kwam er beroering in de menigte en we zagen heel in de verte de witte figuur van de paus in zijn

mobiel door de menigte rijden. Er waren paden voor vrij gemaakt zodat de paus heel wat mensen kon aanraken. Kortom de paus hield een toespraak, waarmee hij drie fundamentele waarden van ons geloof naar voren bracht. De doop, het boetesacrament en de heilige Eucharistie. Deze toespraak werd door een aantal geestelijken in diverse talen weergegeven en bij elke taal begonnen mensen te klappen die deze taal beheersten. Kortom, het was voor ons een hele belevenis, die ons nog lang zal bijblijven.

Er was ook een medebroeder uit Nederland in ons hoofdkwartier in Rome, die nodigde ons uit om deze laatste avond samen ergens te gaan eten. Dat deden we in de buurt van het Vaticaan. Dat was heel gezellig. In een restaurant bij het bestellen koos ik voor een gerecht dat niet op het menu stond, namelijk een pizza Quatro Fromagi. De ober was verrast, si, si, daar konden ze ook voor zorgen. Het werd een perfecte avond. Na dit diner lieten we onze medebroeder in de Curie achter en met ons tweeën zochten we in het donker een taxi standplaats en dat had wat voeten in aarde. Maar we vonden er een en we waren in een mum in het Antonianum.

Pontificia Universitas Antonianum

De volgende morgen donderdag 14 november zouden we zonder oponthoud weer naar Nederland vertrekken. Tot zover mijn verslag van een enerverende reis en verblijf in Assisië en Rome.

*Graag wil ik een reisgids aanbevelen.
De titel is Umbrië, In de voetsporen van Franciscus,
geschreven door Gerard Pieter Freeman.
ISBN 978 90 257 1/NUR 512*

□

Felix Tijdink ofm

In het ontmoetingscentrum voor senioren “De drie eiken” te Soesterberg las een van onze redactieleden dit eenvoudige vers met als inhoud dat bewegen toch wel erg belangrijk is voor de ouder wordende/zijnde mens. Hij heeft het met genoeg overgenomen voor ons tijdschrift. Een stimulans voor onze lezers?!!??

Beweeg

Bij het ouder worden
Belaagt ons menig kwaal
Je huid wordt vaal
En menigeen wordt kaal

De dokter begrijpt het maar al te goed
Slik nog maar een pil
Mijd vet, zout en zoet
En ga vooral te voet

Kom van je plaats
Dat is dus het advies
Dans, loop, wandel, fiets
Beweeg!
In ieder geval doe iets!

Gezond leven is vooral bewegen.
Mobiel blijven is een zegen.
Dat spreekt niemand tegen.

Als je in 't bewegen volhardt
Daar mee de tand des tijd tart
Bewijs je een dienst aan hoofd en hart

□

DE KOORTSBOOM

In meerdere artikelen heeft de redactie aandacht besteed aan bedevaartsplaatsen, die veelal aan Maria toegewijd zijn.

Deze keer gaan we eens naar Overasselt, waar een zogeheten KOORTSBOOM in de loop der tijden heel veel mensen trok, die een kledingstuk of later een zakdoek aan de boom bonden om van koorts bevrijd te worden.

Nu je even met zo'n onderwerp bezig gaat, kom je er op meerdere manieren mee in aanraking. Via de Smart-TV kun je op you tube filmpjes zien over de koortsboom en ook dat het koor Karolus Magnus, bij ons een keer opgetreden met een Maria Vespers, regelmatig in Overasselt optreedt, soms al 's morgens vroeg om er de Laudens te zingen.

En wie schetst onze verbazing, toen Trouw op woensdag 13 augustus er een groot artikel aan wijdde.... Het heeft de schijn van een "hot item" te zijn.....Ons idee om er over te schrijven is dus kennelijk zo gek nog niet.

Bij Wikipedia op internet lezen we o.m.:

Bij een koortsboom (ook wel lapjesboom genoemd) kan men volgens het volksgeloof koorts, of een ziekte in het algemeen, afbinden. Vaak gaat het om een (zomer)eik, maar ook andere boomsoorten zoals de linde worden genoemd. Daarnaast is ook de naam fetisjboom in gebruik, omdat het niet alleen kledingstukken zijn bij alle bomen.

Het volksgeloof vertelt dat als een lapje stof aan een speciale boom wordt gebonden, deze boom ervoor zorgt dat de koorts verdwijnt. Het lapje draagt de koorts over aan de boom en moest wel in aanraking komen met de patiënt, het was vaak een stukje van een kledingstuk.

Soms kwam er een bezweringsformule aan te pas, zoals:

"Olde marolde, ik hebbe de kolde ik hebbe ze noe ik geven ze oe ik bind ze hier neer ik krieg ze niet weer".

De duizendjaar oude eik van Saint Méen

In vroeger tijden werd de stof door familie of burens aan de boom gebonden, dit mocht echter door niemand worden waargenomen en dit werd vaak 's nachts gedaan. Ook mocht degene die de lap stof achterliet niet omkijken als men de plek verliet. Als men een lap stof (of ander voorwerp) wegneemt van de koortsboom, zou de ziekte overgaan op de persoon die het voorwerp bezit.

Koortsbomen worden in verband gebracht met heilige heuvels waar ook wel munten, sieraden of andere voorwerpen begraven werden met hetzelfde doel; de patiënt te genezen door de ziekte aan een voorwerp over te dragen. Er zouden (zeven) kuilen of paden rond de heuvel liggen.

Nog altijd zijn er bomen aanwezig waar lapjes stof aan worden gebonden, alhoewel er veel moeite is gedaan dit oude gebruik te laten verdwijnen.

Tegenwoordig worden niet alleen afgescheurde lapjes, maar ook bijvoorbeeld zakdoeken achtergelaten.

Er zijn vele sagen en legenden rondom de plekken waar een koortsboom staat of heeft gestaan. Vaak zijn de bomen gerooid en op de plek is een kruis, kapel of ander bouwwerk opgericht. Soms echter is de oude boom nog altijd vlak bij het bouwsel aanwezig.

Plaatsen met een koortsboom

Alphen; Bergharen; Breda; Dordrecht; Eersel; Overasselt; Schijndel.

Enkele historische voorbeelden:

Breda, Koortsboom / plataan

In de Liesbosch bij Breda is op 21 juni 1931 een koortsboom omgehakt, het was een eik. Men wilde een eind maken aan het heidense gebruik van het ophangen van lapjes in de boom.

In 1994 werd een plataan, die vlak bij de plek waar de eik stond groeit, als (nep)koortsboom in gebruik genomen.

Eersel, Koortsboom (linde); verering Heilige Odrada.

De koortsboom bevond zich op de Lijnt of Lindakkers, ten noorden van de kerk. Ook bij deze boom zou een Onze Lieve Vrouwebeeld aanwezig zijn geweest, in de classisvergadering (10 april 1646) werd bepaald dat: *ordre mochte gestelt worden, om het nieuw opgeraapte vrouwenbeeldecken tot Eersel weg te nemen, waarmede so men verstaet grote Afgoderije bedreven wort.*

De armmeester vroeg de Raad van State in 1646 of er een collecte-bus bij de boom geplaatst mocht worden, het gecollecteerde geld zou uitgedeeld worden aan de armen.

De classis Peel- en Kempenland liet in 1750 een overzicht maken van cultusplaatsen met als doel '*dat de sogenaamde geweyde of Heilige Eijken of Linden sullen werden uijtgeroeijt, so er te Eersel, en Asten, of elders anders mogte weesen*'.

In 1792 schreef dominee Theodorus Ross onder meer dat de katholieken op zondagen bij een boom 'bijgelovigheden' praktiseerden en daarmee 's lands plakaten schonden en tevens de dominee en de lokale protestantse gemeenschap ergerden. In 1895 raakte de linde beschadigd door brand, maar hij stierf niet, hij werd in vieren gespleten.

Een publicatie van de stichting Cultureel Brabant, die allerlei bijzondere bomen beschrijft in de Provincie Brabant hebben wij van internet overgenomen:

De koortsboom van St. Walrick

In Overasselt, onder de rook van Nijmegen, ligt de ruïne van de kapel van St. Walrick. Dit is het laatste restant van een kloosterboerderij gesticht in de 15e eeuw door de monniken van de abdij van St. Valerie-sur Somme in Normandië. St. Valerie oftewel St. Walrick in het gewoon Nederlands, was de patroonheilige van de koortslidders.

Heb je last van flinke koorts, sta dan vroeg op en bind voor dag en dauw een stukje van de die nacht gedragen kleding strak om

een koortsboom. Je zult het zien, de koorts verdwijnt als sneeuw voor de zon. Het geval wil dat de boom de koorts via het lapje overneemt.

Ja, ik zie u al ongelovig kijken. Toch is dit gebruik tot op de dag van vandaag in zwang. Nog steeds is de koortsboom van Overasselt behangen met lapjes. Het hoeft niet eens precies deze boom te zijn, de struiken er omheen zijn misschien nog wel dichter behangen.

Wat vreemd is aan het verhaal van de koortsboom van St. Walrick is dat er legendes bestaan van ver voor de tijd van het kapelletje die ook al handelen over een koortsboom. Het eerste verhaal vertelt van Karel de Grote, die tijdens een logeerpartij op de Valkhof in Nijmegen behoorlijk last van koorts kreeg. Hij hoorde van een oude vrouw aan het hof over de koortsboom, ging er heen, bond een stuk zijde aan een struik en klaar was het.

Het tweede verhaal stamt van ruim duizend jaar geleden.

Heribertha, de dochter van de hoofdman van de Hoemannen, leed aan flinke koortsaanvallen. Vanaf de dag dat zij een stuk linnen van haar kleding ophing aan de boom naast haar huis, was zij verlost van de koorts. Zij woonde rond Overasselt. Uit dank zou hij een kapelletje hebben laten bouwen op die plaats. Ja, wat er nu eerst was, een koortsboom of kapelletje, ik weet het ook niet. De huidige koortsboom is een eik van een honderd jaar oud.

Het artikel in TROUW geeft aardige informatie. De totale strekking is als boven beschreven, maar een paar interviews leverden het volgende op:

“Van de kapel was anno 1900 slechts een ruïne over. Maar rond de bomen er naast ontstond een levendige cultus. De takken zouden de genezende kracht van Willibrord en Maria in zich hebben en de boze geest van de ziekte kunnen overnemen.

Vanaf de jaren vijftig kon de koortsboom op minder versiering rekenen – de paracetamol werd populair. Dagblad “Het Vrije Volk” citeert in 1962 de droevige vrouw die gelooft dat haar tante door de boom is genezen: “Maar tegenwoordig hebben ze allerlei pillen uitgevonden om de koorts te drukken. De mensen vinden dus dat ze de boom niet meer nodig hebben.”

De Koortsboom van Sint Walrick (Hatertsche Vennen)

En verder in dit artikel:

De reactie van de pastoor van Overasselt: “De pastoor moet een beetje grinniken om de hele cultus en zegt mede naar aanleiding van een “wonder” van een jaar of tien geleden: We gaan natuurlijk geen altaar oprichten bij die boom. Het blijft een volksgeloof hier in het dorp, dat accepteren we. We bemoeien ons er niet mee. Vooral de oudere bewoners hechten er waarde aan. Voor jongeren en toeristen is de boom een soort wensput geworden.”

□

Leo Ruitenbergh

HET PIETERPAD (481 km.)

Gelopen door Jopie Coffeng en Ria Ypma.

Van Groesbeek via Gennep, Vierlingsbeek, Swolgen naar Venlo.

Afstand: 74km.

Filosofische gedachten bij mijn persoon als een individu:

- Hoe verhoud ik mij in en met deze wereld terwijl ik loop op een route die ik niet ken...
- Wat zijn mijn ontmoetingen bijvoorbeeld met de natuur en de mens om mij heen....
- Wat doen al die gebouwen met me....

Ik ga op weg....

Het is 08.30 in de morgen. Met de bus ga ik naar het station in Utrecht. Ik tref daar Jopie waarna wij onze weg met de trein en vervolgens weer een bus vervolgen.

Opvallend is, en niet alleen vanmorgen dat chauffeurs bij iemand met grijs haar stoppen en als eerste laat instappen. Leuk voor mij uiteraard.

We komen aan in Groesbeek en na bijna alleen bossen, veel heuvels en dalen, prachtige vergezichten, weids uitzicht waar je heel stil van wordt en vele soorten vogels die te horen en te zien waren, kwamen we aan in Gennep.

Om even aan te geven hoeveel heuvels we moesten beslechten:

Jansberg 55 meter,

Kiekberg 80 meter,

Maartensberg 66 meter.

Ik ben tot hier...moe maar voldaan over wat ik gezien, gehoord en ervaren heb aan stilte en aan rust. Maar af en toe moest ik wel stilstaan om op adem te komen.

Jammer vond ik wel dat mijn kennis (overigens ook die van Jopie) van de natuur zuiver theoretisch is/was en ik daardoor geen bomen, planten en vogels kon benoemen.

Aangekomen in Gennep troffen we een prachtig stadje aan met veel geschiedenis. We bezochten daar het een en ander maar het meest boeide ons het Ellen Hoffmanplein.

Kunstenaar Frans Smeets met dochter Isabelle werden zo rond 1999 gevraagd het plein kunstzinnig in te richten. Ze deden dat met mozaïeken waarvan er een bijzonder mijn aandacht trok.

De mozaïeken zijn gemaakt van scherven van kopjes en schoteltjes. Ieder Gennepenaar werd uitgenodigd een mozaïek tegeltje te creëren.

Een verhaal van een tegeltje op het Ellen Hoffmannplein trok in het bijzonder mijn aandacht.

Een meisje verloor haar broertje. Zijn tandjes liggen in het mozaïek. Het meisje trouwde maar haar man stierf vroeg en de scherven van zijn asbakken werden er ook in verwerkt.

Ze trouwde opnieuw met een weduwnaar. Zijn vrouw maakte wandkleden en ook een gedeelte hiervan, in het bijzonder de steentjes, werden in de mozaïek verwerkt.

Zo werden het broertje van het jonge meisje, haar overleden man en de vrouw van de weduwnaar samen gebracht in een tegel.

Wat deed het met mij? Ik was ontroerd en mij kwam het over als het moment waarbij iemand bij elkaar brengt wat hem/haar bezighoudt maar ook daarmee een periode afsluit en wellicht in staat is weer een stap verder te zetten.

Van Gennep naar Vlieringsbeek

Regen, regen, regen. We zien niets van de omgeving en willen zo snel mogelijk naar het eindpunt. Dit weer was niet voorspeld maar toch....de natuur doet wat het wil...

Eindelijk zijn we bij de pont naar Afferden. De pont gaat pas over 2 uur...we zijn kletsnat. Wat nu.

Daar komt in de verte de pont aan. Een jongeman (20 jaar) die beroepsmatig op de pont werkt zag ons staan en omdat hij toch niets te doen had kwam hij ons halen. Geweldig. Aan de overkant gekomen bleek dat we 7 km ons door modderpoelen moesten begeven voordat we Vlieringsbeek bereikten. Heel moe kwamen we aan. Je spreekt elkaar onderweg wel moed in maar je bent voor jouw gevoel alleen maar aan het overleven. Wat was ik blij dat ik thuis was!

Vierlingsbeek – Swolgen

Weer veel mooie natuur. Wat is Nederland toch mooi.

We komen aan bij het Smakt met zijn St. Jozefkapel. We hebben een kaarsje opgestoken en koffie gedronken.

We gaan weer verder, de natuur in...

Dan komen we midden tussen een kudde schapen terecht. Het duurt een tijdje voor ze ons verlaten maar een hond blijft achter en houdt ons in de gaten. Als wij (volgens de hond zo leek het) de verkeerde weg probeerde te nemen dan kwam hij naar ons toe en dwong ons 'zijn weg' te gaan. We begrepen er niets van, we leken wel schapen... maar hij bracht ons bij de schaapherder. We hadden een kort gesprek en wat bleek?, de hond had ons weer naar het Pieterpad gebracht. Sprookje? Nee het was echt. Ik begreep er niets van en nu ook nog niet. Was de hond soms afgericht???

Swolgen – Venlo

We gaan naar de start.

Tot onze verbazing staan er nog 7 personen. We besluiten samen te lopen. We lopen door een prachtig stuk natuur. We konden

heerlijk genieten want we hoefden niet op de route te letten. We lieten ons leiden door de eerste 2 personen.

Prachtig stuk natuur. Voor de eerste keer voelt het voor mij als gewoon. Ben ik er ondertussen aan de mooie natuur gewend? De tijd zal het leren.

Maar dan ineens...de groep staat stil, we zijn de weg kwijt. We besluiten de kortste weg naar Venlo te nemen. Maar dat bleek ook een misser. We vonden het Pieterpad terug maar we hadden 6 km omgelopen. Jopie en ik besloten ter plaatse niet meer als een kudde achter iemand aan te lopen...

Jammer was dat het laatste gedeelte deels langs het industrie-terrein liep. We spraken af dat we zo'n weg niet meer zouden nemen en er een andere oplossing voor zouden zoeken. Ik dacht naderhand: blijkbaar wil ik tijdens de wandeling van het Pieterpad niet met het normale leven (industrie) geconfronteerd worden, maar ook als een kudde achter iemand aanlopen is geen optie...Alhoewel de hond wees ons wel de weg???

Eindelijk bereiken we het station, eindpunt van deze route.

Ria

Jopie

Nog 5 etappes te gaan. (106 km.) Tot de volgende keer.

□

Ria Ypma

THE PASSION

Hier volgt het verhaal naar aanleiding van een gesprek met een student over The Passion in 2014 in Groningen. De student en ondergetekende, hebben het waardige optreden van Beau van Erven Dorens met zijn prachtige stem als verteller bewonderd. Hij liet zich kletsnat regenen waardoor hij solidair werd met Jezus' lijdensweg. Indrukwekkend en ontroerend was het dragen van het grote witte kruis door een groep mensen van het voetbalveld van FC Groningen naar de Vismarkt.

Jack van Gelder nam aan het slot van het toneelspel de rol van verteller Beau over hetgeen ons niet consistent leek. De kwalificatie *spektakel* voor deze opvoering leek ons onterecht. Voor tienduizenden Groningers en miljoenen Nederlanders is het lijdensverhaal beter bekend geworden en heeft het mensen tot nadenken bewogen. Jezus komt ongelofelijk imponerend en sympathiek uit het verhaal naar voren.

Een meisje onder de bezoekers werd geïnterviewd en gevraagd: *Wat betekent voor jou the Passion?* Het meisje antwoordde:

a) *Dat Jezus gekruisigd werd voor onze zonden.*

b) *Dat hij uit liefde zijn leven heeft gegeven.*

a) *Dat Jezus gekruisigd werd voor onze zonden.*

Ik herken hierin de verzoeningsleer die anderen haar doorgegeven hebben. Het is de christelijke leer, dat door Jezus Christus verzoening is bewerkstelligd tussen God en de zondige mensheid. Volgens sommige theologen is dit het centrale leerstuk van het christendom. Toch is er nooit een algemeen aanvaarde leer vastgesteld en daarom is het niet verwonderlijk dat hedendaagse theologen er totaal anders over denken. Een genoegdoening eisende God voor de zonden van de mensen door de kruisdood van Jezus, die de kerk verkondigt, is niet gebaseerd op de Bijbel. Dit standpunt is al eeuwen vóór Jezus overwonnen. Zonden werden al 1000 jaar vóór Jezus geboorte door God vergeven zo lezen we in psalm 130.

En in psalm 103 vers 12 lezen we: *Zo ver als het oosten is van het westen, zo ver heeft God onze zonden van ons verwijderd.* (NBV). Jezus' kruisdood was daar echt niet meer voor nodig.

Om duidelijk te maken dat God de dood van Jezus niet eiste, probeerde een exegeet het als volgt uit te leggen: Jezus loopt met zijn Vader op het trottoir. Plots komt er een auto uit tegengestelde richting en een kind steekt pardoes de weg over. Jezus neemt een duik, duwt het kind voor de auto weg, zodat het kind gered wordt, maar Jezus zelf komt om. Wil de Vader de dood van zijn zoon? Nee, absoluut niet, de Vader zal intens diep bedroefd zijn, tegelijkertijd dankbaar dat zijn zoon tot het uiterste is gegaan en zijn leven heeft geriskeerd uit liefde voor het kind, de ouders en hele familie.

b) *Dat hij uit liefde zijn leven heeft gegeven.*

Het meisje zei ook dat Jezus zijn leven heeft gegeven. Jezus heeft zijn leven niet gegeven, het werd hem op gruwelijke manier afgenomen. Je kunt het toch zien aankomen in de evangeliën dat het zo gewelddadig af zou lopen met Jezus. Door op te komen voor machteloze mensen daagde Jezus machtigen uit. Op het eind van zijn leven werd dat helemaal duidelijk. Mensen brachten offers in de tempel voor de vergeving van hun misstappen, maar in plaats van dieren konden zij ook geld offeren. Annas en Kaifas waren hogepriesters in de tempel en zij verdienden goed geld aan de geldoffers. Jezus joeg met de zweep de geldwisselaars de tempel uit. En daarmee keurde hij de hebzucht van de hogepriesters af. Dat heeft de kruisdood tot gevolg gehad. Niet God wilde de dood van Jezus maar de hogepriesters en de Romeinse bezetters joegen Jezus een verschrikkelijke dood in. God moet niet in de schoenen geschoven worden wat leiders van het volk veroorzaakt hebben. Jezus' dood is "man-made"

c) Waarvoor kwam Jezus dan wel?

- Jezus centrale boodschap was en is dat Gods nieuwe wereld op het punt stond aan te breken, niet dat hij ging sterven voor de mensheid. Het woord christelijk betekent oorspronkelijk *messiaans*, en messiaans betekent betrokken zijn op een komende wereld waar brood en recht en liefde is, genoeg voor allen. Jezus van Nazareth werd Messias genoemd omdat hij de mogelijkheid van zo'n komende wereld heeft belichaamd, en uitstraalt tot op de dag van vandaag.
- Jezus is de meest transparante mens waardoorheen het licht van JHWH is verschenen. Jezus bevrijdde Gods goede nieuws uit het etnische Israël, vernieuwde het, zodat het toegankelijk werd voor alle mensen van de hele wereld.
- Als Messias ging Jezus er van uit dat een nieuwe rechtvaardige, menslievende wereld haalbaar is, waar haat gestopt wordt en liefde begint. Daar alléén ging Jezus voor, zijn leven lang. En wij worden uitgenodigd hem achterna te gaan.
- De diepste betekenis van zijn kruisdood is dat hij de vicieuze cirkel van haat, kwaad en geweld, wraak en nieuw geweld, doorbrak met liefde. Door geen wraak te nemen tegen hetgeen hem werd aangedaan, overwon hij alle kwaad en de dood waaruit zijn Vader hem deed opstaan.

De student vroeg mij dit verhaal naar buiten te brengen, buiten het Moeshoes, Moesstraat 20, het huis waar 8 studenten van de Stichting Ruimzicht leven, wonen, en studeren sinds het jaar 2006. In dit voormalig klooster is ook het Centrum voor Zingeving en Spiritualiteit, de Poort, gehuisvest, dit jaar al 25 jaar lang.

□

Paul Steverink

MISSIO WERELDMISSIEMAAND 2014

MYANMAR: De vlam van het geloof doorgeven

Wereldmissiemaand (oktober) besteedt dit jaar aandacht aan de katholieke Kerk in Myanmar (Birma). De katholieke Kerk is er in geslaagd om in de jaren van militaire dictatuur de vlam van het geloof brandende te houden en door te geven aan de volgende generatie.

Op weg naar democratie

Een halve eeuw lang was Myanmar afgesloten van de buitenwereld en leed de bevolking onder de dictatuur van het leger dat in 1962 de macht greep. Sinds het aantreden van president Thein Sein in 2011 stelt het land zich open en worden stappen gezet naar een democratie met meer vrijheden voor de bevolking. Volgend jaar in 2015 zijn er presidentsverkiezingen. Velen vestigen hun hoop op Aung San Suu Kyi, oppositieleidster en winnares van de Nobelprijs voor de Vrede.

Vluchtelingen

Veel etnische groeperingen hebben tijdens de militaire dictatuur eigen milities opgericht en strijden tot op de dag van vandaag voor autonomie. Spanningen tussen de groepen onderling leiden de laatste tijd steeds vaker tot gewelddadige conflicten. Het gevolg is dat veel mensen op de vlucht zijn voor het geweld en hun toevlucht zoeken in opvangkampen in het buitenland (Thailand). In Myanmar zelf bevindt zich in het noorden (Kachin State) een groot opvangkamp in Myitkyina waar veel christenen verblijven in moeilijke omstandigheden.

Katholieke Kerk in opbouw

Katholieke scholen en ziekenhuizen werden door de militaire regering onteigend en genationaliseerd, buitenlandse missionarissen het land uitgezet. Het was verboden kerken te bouwen en het

christelijk geloof te verkondigen. Kerkdiensten werden gecontroleerd door de staat. Nu ervaren katholieke gelovigen een grotere vrijheid om hun geloof te beleven. Priesters, religieuzen en catechisten nemen de zorg op zich voor zieken, gehandicapten en armen. Er zijn veel roepingen tot het priesterschap, enerzijds vanwege de armoede en anderzijds omdat men zo lang geen vrijheid had: het geloof in Jezus Christus bevrijdt.

Grote behoefte aan onderwijs

Het onderwijsniveau is zeer laag. Goed opgeleide burgers en kritische studenten werden door de militairen gezien als een bedreiging. Universiteiten bleven jarenlang dicht.

De Kerk maakt zich sterk voor goed onderwijs. In landelijke gebieden kunnen kinderen terecht op internaten die naast een staatsschool liggen. Een belangrijke rol in de aanvulling op het staatsonderwijs nemen ook de door de Kerk georganiseerde zomerkampen in. Daar wordt volgens moderne pedagogische inzichten onderwijs gegeven. Leven in vrijheid moet men leren.

Steun de katholieke gelovigen in Myanmar en geef aan de collecte op Missiezondag 19 oktober of stort uw bijdrage op rekening NL65 INGB 000 000 1566 Missio Wereldmissiemaand te Den Haag.

□

*katholiek
en
boeddhist
naast elkaar*

INHOUD

Van de redactietafel		2
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	3
Pelgrimstocht naar Israël (<i>vervolg</i>)	Isidorus Nieland	6
Studenten in het huis van de fraters	Paul Steverink	11
Ubi caritas et amor, Deus ibi est	Paul Steverink	15
Fiets	Theobaldus Geraets	17
Nieuwe structuur 20 jaar oud	Leo Ruitenber	20
De pen doorgeven	Irma Lodder	24
Assisië-Rome pelgrimsreis (<i>vervolg</i>)	Felix Tijdink	30
Beweeg	gedicht	36
De Koortsboom	Leo Ruitenber	37
Het Pieterpad	Ria Ypma	42
The Passion	Paul Steverink	47
Missio Wereldmissiemaand 2014	Redactie	50
Inhoud / Colofon		52

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Leo Ruitenber, Frits Stevens, Paul Steverink, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booij (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl